

EESTI 2005. AASTA ESIALGSE MAKSEBILANSI KOMMENTAAR

- **Eesti majanduse kiire kasv ning maailmamajanduse mõningane elavnemine 2005. aastal tõid kaasa Eesti välistasakaalu paranemise – maksebilansi jooksevkonto puudujääk moodustas 10,5% oodatavast sisemajanduse koguproduktist (vt tabel 1 ja joonis 1)¹, võrreldes 12,7%se puudujäägiga 2004. aastal. Absoluutväärtuses oli puudujääk 17,3 miljardit krooni ehk 4% väiksem kui 2004. aastal.**
- **Kaupade ja teenuste kontode negatiivne saldo kokku moodustas 6,4% oodatavast sisemajanduse koguproduktist (2004. aastal 7,8%).**
- **Välistasakaalu mõjutas ühelt poolt kaupade ekspordi kiire kasv ning teisalt kõrge investimisaktiivsusest tingitud kapitalikaupade suur import.**
- **Finantskontol toimusid 2005. aasta esimesel poolel suured kontodevahelised kapitaliliikumised, mis olid valdavalt seotud Hansapanga aktsiate ülesostmisega. Muutused väljendusid portfelliinvesteeringute vähenemises ning otseinvesteeringute suurenemises.**
- **Väliskapitali sissevool toimus põhiliselt muu investeeringukapitali vormis.**
- **Maksebilansi reservid kasvasid ligi 5 miljardi krooni võrra.**

Jooksevkonto puudujäägi peamise põhjustaja – **kaupade konto** – negatiivne saldo vähenes aastaga 1,7 mld krooni võrra ja ulatus 23 mld kroonini, moodustades 2005. aasta hinnangulisest SKPst 14%. Kaupade väljavedu suurenes 2004. aastaga võrreldes 31% ehk 24 mld krooni võrra ja ulatus 99 mld kroonini. Kaupade sisseveo kasv eelnenud aasta suhtes jäi väljaveo kasvutempole alla, moodustades 22% ehk 22 mld krooni. Sellega ulatus kaupade konto deebetkäive 122 mld kroonini. Kaupade käibe mahu hüppelist tõusu 2004. aastaga võrreldes mõjutas nii Euroopa Liiduga ühinemine kui ka 2004. aasta esimestel kuudel kehtinud aruandlussüsteemi muutus (üleminek Intrastati aruandlusele ühendusesisese kaubanduse deklareerimisel).

Kaupade väljaveo suurimad kaubagrupid olid masinad ja seadmed, puit ja puittooted, mööbel ning metalli- ja tekstiilitööstuse toodang. Sisseveos domineerisid samuti masinad ja seadmed, millele järgnesid keemiakaubad, metalltooted ja transpordivahendid.

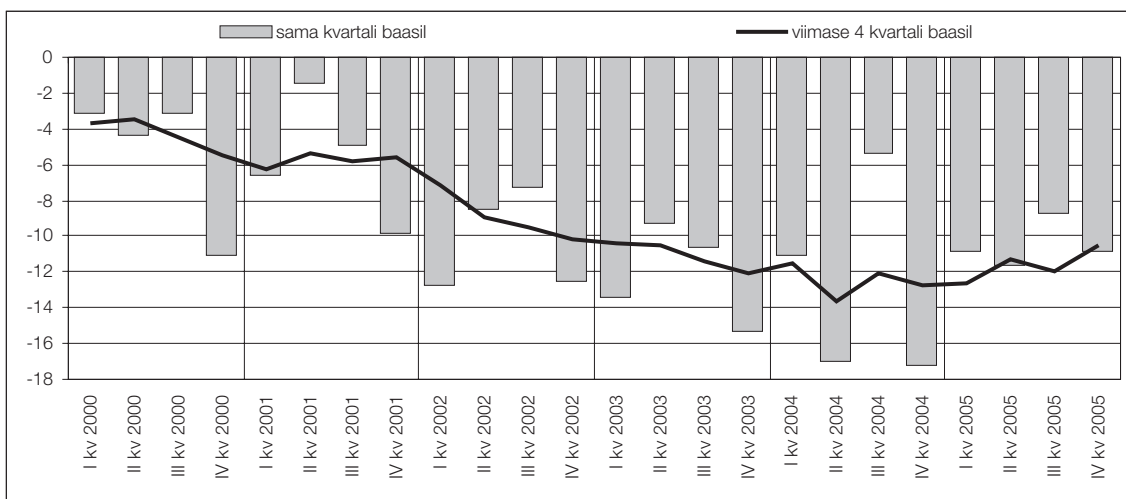
Peamine väliskaubanduspartner oli Euroopa Liit, mille osa kaupade väljaveos moodustas 78% ning sisseveos 76%. Suurima kaubakäibega partnerriigid EList olid Soome, Rootsi, Saksamaa, Läti ja Leedu, SRÜ riikidest Venemaa, Valgevene ja Ukraina ning muudest riikidest ekspordi osas Ameerika Ühendriigid ja Norra ning impordi osas Hiina ja Jaapan.

Teenuste konto ülejääk oli 12,6 miljardit krooni, kahanedes aastaga 1,2 miljardi krooni võrra ehk 8%. Teenuste käibe dünaamikat mõjutasid enim veoteenused, mille ost kasvas müügiga võrreldes tunduvalt kiiremas tempos. Teenuste konto kogukäibest moodustasid veoteenused enam-vähem sama palju kui aasta varem – 41%.

¹ Jooksevkonto puudujääk reinvesteeringut tuluta, mille puhul reaalsel rahaliikumist ei toimu, moodustas 6,2% oodatavast SKPst.

Tabel 1. Eesti maksebilanss (mln kr)

	2001	2002	2003	2004					2005				
	Kokku	Kokku	Kokku	I	II	III	IV	Kokku	I	II	III	IV	Kokku
Jooksevkonto	-5 889,5	-11 882,9	-15 401,9	-3 625,7	-6 217,5	-1 924,9	-6 194,9	-17 963,0	-3 920,8	-4 961,2	-3 775,6	-4 628,1	-17 285,8
Kaubad ja teenused	-3 623,7	-8 318,2	-9 700,5	-1 776,8	-4 526,2	-1 132,3	-3 629,4	-11 064,7	-1 973,4	-2 755,0	-2 398,9	-3 377,7	-10 504,9
Kaubad	-13 783,9	-17 995,6	-21 483,1	-4 568,2	-8 348,4	-5 525,8	-6 360,8	-24 803,2	-4 213,9	-6 150,1	-6 249,1	-6 444,6	-23 057,7
kreedit (FOB)	58 667,1	58 333,6	63 599,8	16 952,4	18 124,9	19 254,4	20 729,3	75 061,0	21 643,5	23 737,2	25 393,7	27 943,8	98 718,3
deebet (FOB)	-72 451,0	-76 329,2	-85 082,8	-21 520,6	-26 473,3	-24 780,1	-27 090,1	-99 864,2	-25 857,4	-29 887,3	-31 642,8	-34 388,4	-121 775,9
Teenused	10 160,2	9 677,4	11 782,6	2 791,4	3 822,2	4 393,5	2 731,4	13 738,5	2 240,5	3 395,1	3 850,2	3 066,9	12 552,7
kreedit	28 866,5	28 279,7	30 819,9	7 330,0	9 469,9	9 924,7	8 866,7	35 591,3	7 888,2	10 085,1	10 804,8	10 919,1	39 697,2
deebet	-18 706,3	-18 602,3	-19 037,3	-4 538,6	-5 647,7	-5 531,2	-6 135,3	-21 852,8	-5 647,7	-6 690,0	-6 954,6	-7 852,2	-27 144,5
Tulu	-4 926,1	-5 423,1	-7 411,2	-2 226,0	-2 197,9	-1 389,4	-3 166,2	-8 979,6	-2 219,0	-2 843,2	-1 537,1	-1 587,1	-8 186,3
kreedit	2 994,7	3 339,3	3 422,1	640,0	1 231,1	1 904,3	1 678,3	5 453,6	1 561,9	1 800,0	2 739,3	2 067,1	8 168,2
deebet	-7 920,8	-8 762,4	-10 833,3	-2 866,0	-3 429,0	-3 293,7	-4 844,5	-14 433,2	-3 780,8	-4 643,2	-4 276,4	-3 654,1	-16 354,5
Jooksevülekanded	2 660,3	1 858,4	1 709,7	377,2	506,6	596,8	600,7	2 081,2	271,5	636,9	160,4	336,7	1 405,5
kreedit	3 174,1	2 876,3	3 221,4	851,1	1 388,9	1 487,0	2 007,7	5 734,7	1 349,0	1 646,8	1 339,2	1 835,9	6 170,8
deebet	-513,8	-1 017,9	-1 511,7	-473,9	-882,3	-890,1	-1 407,0	-3 653,4	-1 077,5	-1 009,9	-1 178,8	-1 499,2	-4 765,4
Kapitali- ja finantskonto (reservvarata)	4 863,1	12 739,6	18 232,9	3 534,8	7 544,1	4 290,7	7 077,8	22 447,3	6 548,0	2 697,9	3 737,8	8 960,3	21 944,0
Kapitalikonto	90,0	320,7	655,7	27,7	154,7	554,5	317,8	1 054,7	462,8	321,1	181,3	789,9	1 755,2
Finantskonto	4 773,1	12 418,9	17 577,2	3 507,1	7 389,4	3 736,2	6 760,0	21 392,6	6 085,1	2 376,7	3 556,5	8 170,4	20 188,7
Otseinvesteeringud	5 901,3	2 611,8	10 716,7	2 344,7	2 205,7	1 068,1	4 104,3	9 722,7	13 274,1	14 836,0	2 233,3	-3 056,4	27 286,9
Välismaal	-3 528,3	-2 188,4	-2 149,2	-1 007,9	-834,5	-988,9	-557,3	-3 388,6	-997,4	-2 524,3	-1 642,0	-2 470,4	-7 634,0
Eestis	9 429,6	4 800,2	12 865,9	3 352,5	3 040,3	2 057,0	4 661,6	13 111,3	14 271,5	17 360,3	3 875,2	-586,1	34 920,9
Portfelliinvesteeringud	-665,0	2 442,4	2 431,7	-700,4	5 628,1	-2 228,7	6 431,5	9 130,5	-5 338,0	-20 648,4	-5 541,9	4 928,2	-26 600,1
Nõuded	-2 100,2	-3 182,9	-5 351,6	-767,7	-183,7	-2 419,0	-1 381,2	-4 751,6	-3 507,3	-2 422,9	-4 808,8	508,8	-10 230,1
Omandiväärtpaberid	236,5	9,1	-1 028,9	-441,6	-565,5	-544,6	-1 341,8	-2 893,5	-1 237,6	-1 194,9	-1 517,8	-399,8	-4 350,2
Võlaväärtpaberid	-2 336,5	-3 192,0	-4 322,7	-326,2	381,7	-1 874,3	-39,4	-1 858,1	-2 269,7	-1 227,9	-3 291,0	908,7	-5 879,9
Kohustused	1 435,2	5 625,3	7 783,3	67,3	5 811,8	190,2	7 812,7	13 882,1	-1 830,7	-18 225,5	-733,1	4 419,4	-16 370,0
Omandiväärtpaberid	568,4	912,2	1 526,9	147,3	459,6	707,1	891,3	2 205,3	-9 703,8	-10 127,2	842,0	2 785,7	-16 203,3
Võlaväärtpaberid	866,8	4 713,1	6 256,3	-80,0	5 352,2	-516,9	6 921,4	11 676,8	7 873,0	-8 098,4	-1 575,1	1 633,7	-166,7
Tuletisinstrumendid	-34,7	-63,7	-19,3	68,1	-42,6	-62,2	28,3	-8,3	46,8	-62,8	-74,9	4,0	-86,9
Nõuded	-0,3	-43,2	-139,2	56,5	-5,5	-18,7	-67,4	-35,1	63,3	-42,9	-24,7	28,6	24,3
Kohustused	-34,4	-20,5	120,0	11,7	-37,1	-43,5	95,7	26,8	-16,5	-19,8	-50,2	-24,6	-111,2
Muud investeeringud	-428,5	7 428,4	4 448,1	1 794,7	-401,9	4 959,0	-3 804,1	2 547,8	-1 897,8	8 252,0	6 940,0	6 294,6	19 588,8
Nõuded	-3 716,7	695,1	-2 284,6	-1 763,9	-4 918,3	2 163,0	-6 649,6	-11 168,8	-11 945,4	5 277,0	-2 267,9	-1 932,1	-10 868,4
Pikaajalised	-322,7	-1 083,0	-565,7	-1 154,6	-1 903,9	250,0	-3 244,1	-6 052,6	-1 825,9	-3 678,6	3 096,5	7 991,8	5 583,8
Lühiajalised	-3 394,0	1 778,1	-1 718,9	-609,3	-3 014,4	1 913,0	-5 364,5	-5 116,1	-10 119,6	8 955,7	-5 364,4	-9 923,9	-16 452,1
Kohustused	3 288,2	6 733,3	6 732,7	3 558,6	4 516,4	2 796,0	2 845,5	13 716,5	10 047,6	2 974,9	9 207,9	8 226,7	30 457,2
Pikaajalised	1 814,4	1 829,0	4 310,4	690,0	1 001,2	-514,1	2 563,5	3 740,6	2 689,3	1 889,9	6 047,6	5 395,1	16 021,9
Lühiajalised	1 473,8	4 904,3	2 422,3	2 868,6	3 515,2	3 310,1	282,0	9 975,9	7 358,3	1 085,0	3 160,3	2 831,7	14 435,3
Vead ja täpsustused	296,2	70,1	-518,9	-377,5	-601,5	-348,0	268,1	-1 058,9	64,3	770,1	81,6	-690,3	225,7
Üldbilanss	-730,2	926,8	2 312,1	-468,4	725,1	2 017,7	1 151,0	3 425,4	2 691,4	-1 493,3	43,8	3 641,9	4 883,9
Reservvara	730,2	-926,8	-2 312,1	468,4	-725,1	-2 017,7	-1 151,0	-3 425,4	-2 691,4	1 493,3	-43,8	-3 641,9	-4 883,9

Joonis 1. Jooksevkonto saldo SKP suhtes (%)

Reisiteenuste ja muude äriteenuste osakaalud langesid pisut ning hõlmasid teenuste kogukäibest vastavalt 26% ja 17%. Oluliselt suurenes ehitusteenuste käive – nii müüdüd kui ka ostetud ehitusteenuste maht kasvas üle kahe korra. Ehitusteenuste osakaal teenuste käibes tõusis aastaga 4%lt 7%ni.

Teenuste osas olid Eesti peamisteks äripartneriteks ELi liikmesriigid, mis hõlmasid teenuste müügist 69% ja ostust 75%. Suurim positiivne saldo oli Eestil Soome (7,7 miljardit krooni) ja Venemaaga (2,3 miljardit krooni) ning suurim negatiivne saldo Saksamaaga (1,4 miljardit krooni).

Sisemajanduse koguprodukti otseste komponentide, kaupade ja teenuste eksport kokku kasvas impordiga võrreldes kiiremas tempos, mistõttu nende negatiivne saldo vähenes 2004. aasta 7,8%lt 2005. aastal 6,4%ni oodatava SKP suhtes.

Tulukonto puudujääk kahanes 9% võrra ning moodustas 8,2 miljardit krooni. Eesti investorite välismaal teenitud tulu (kreeditkäive) kasvas poole võrra ja ulatus rekordilise 8,2 miljardi kroonini. Mitteresidentide poolt Eestis paigutatud kapitalilt ja tööjõult teenitud tulu (deebetkäive) suurenes 13% ja oli 16,4 miljardit krooni. Tööjõutulu moodustas residentide välismaal teenitud kogutulust 38% ja mitteresidentide Eestis teenitud kogutulust 4%. Ülejäänud osa tulust oli investeringutulu.

ELiga ühinemine ning tööjõu vaba liikumine suurendas oluliselt nii residentide välismaal teenitud kui ka mitteresidentide Eestis teenitud tööjõutulu: esimene kasvas 60% ning viimane ligi kaks korda. Residentide välismaal saadud tööjõutulust 38% teeniti Soomes, 17% Ühendkuningriigis, 14% USA-s ning 10% nii lirimaal kui Rootsis. Eestis teenisid tööjõult valdavalt Soome ja Rootsi residentid.

Residentide välismaal teenitud investeringutulust hõlmas 60% otseinvesteringutulu, viiendik portfelliinvesteringutulu ja viiendik muu investeringutulu. Mitteresidentide Eestis teenitud investeringutulust 80% moodustas otseinvesteringutulu, 9% portfelli- ja 11% muu investeringutulu. Nii residentide kui ka mitteresidentide otseinvesteringutulus oli reinvesteeritud tulu osakaal 57%. Jättes tulukontost välja reinvesteeritud tulu, mille puhul reaalset rahaliikumist ei toimu, oli tulukonto puudujääk 1 miljard krooni.

87% residentide ja mitteresidentide investeringutulust pärines Euroopa Liidust. Residentide investeringutulust 31% tuli Balti riikidest ning 16% Küprosel, mitteresidentide investeringutulust aga 28% nii Soomest kui ka Rootsist. 61% residentide investeringutulust teenisid finantsvahenduse ning 19% veonduse, laonduse ja side investorid. Mitteresidentide investeringutulust 35% saadi finantsvahendusest, 19% kinnisvara, rentimise ja äritegevuse valdkonnast ning 16% töötlevast tööstusest.

Ülekannete konto (jooksev- ja kapitaliülekanded) ülejääk jäi 2005. aastal 2004. aasta tasemele, ulatudes 7,8 miljardi kroonini. Saabunud ülekanded suurenesid 14% ja lähetatud ülekanded kolmandiku võrra.

FINANTSKONTO positiivne saldo oli 2005. aastal 20,2 miljardit krooni. Väliskapitali sissevool toimus peamiselt muu investeringukapitalina. Otse- ja portfelliinvesteeringute suured kontodevahelised käibed olid seotud peamiselt Hansapanga aktsiate ülesostmisega, mis väljendus otseinvesteeringute suurenemises ja portfelliinvesteeringute vähenemises.

Hansapanga ülevõtmise tulemusena oli **otseinvesteeringute** positiivne saldo rekordilised 27,3 miljardit krooni. Hansapanga ülevõtmiseta moodustasid välisriikide otseinvesteeringud Eestis 7,9 miljardit krooni ning Eesti residentide otseinvesteeringud välismaale 7,6 miljardit krooni.

80% otseinvesteeringutest Eestisse olid investeeringud aktsia(osa)kapitali ja ülejäänud reinvesteeritud tulu ning muu otseinvesteeringukapital. Hansapanga ülevõtmiseta koosnesid välismaised otseinvesteeringud suures osas reinvesteeritud tulust. 99% otseinvesteeringutest pärines Euroopa Liidust, sh Rootsist 82% ning Soomest 15%. 88% otseinvesteeringutest tehti finantsvahendusse ning 7% töötlevasse tööstusse.

Nii nagu mitteresidentide otseinvesteeringute struktuuris, hõlmasid investeeringud aktsia(osa)kapitali ka residentide välismaale tehtud otseinvesteeringutest enamiku (66%). Reinvesteeritud tulu moodustas 23% ning muu investeringukapital 11%. Investeeriti peamiselt Läti (27%), Venemaale (23%) ja Leetu (21%). Euroopa Liidu osatähtsus oli 64%. Suurimad investeeringud tegid finantsvahenduse (57%), kinnisvara, rentimise ja äritegevuse (14%), veonduse, laonduse ja side (8%) ning hulgi- ja jaekaubanduse (8%) investitorid.

Ka **portfelliinvesteeringute** negatiivne saldo oli rekordiline – 26,6 miljardit krooni. Portfelliinvesteeringute nõuded suurenesid 10,2 ja kohustused vähenesid 16,4 miljardi krooni võrra. Nõuete suurenemine tulenes peamiselt muude sektorite investeeringutest välismaistesse omandi- ja võlväärtpaberitesse ning valitsemissektori investeeringutest rahaturuinstrumentidesse. Kohustused vähenesid eelkõige krediidasutuste omandiväärtpaberite kohustuste kahanemise tõttu (Hansapanga ülevõtmine).

Muude investeeringute netosissevool oli 19,6 miljardit krooni. Nõuded kasvasid 10,9 miljardit krooni. Pikaajalised nõuded küll vähenesid 5,6 miljardit krooni, samas kui lühiajalised nõuded suurenesid 16,5 miljardit krooni valdavalt krediidasutuste sularaha ja hoiuste ning muude sektorite kaubakrediidinõuete toel. Muude investeeringute kohustused kasvasid 30,5 miljardi krooni võrra peamiselt krediidasutuste pika- ja lühiajaliste laenukohustuste kasvu tõttu.

* * * * *

Täpsustatud andmetel oli 2005. aasta III kvartali maksebilansi jooksevkonto puudujääk ligi 3,8 miljardit krooni ehk 11,9% viimase nelja kvartali SKP suhtes.

2006. aasta I kvartali esialgne maksebilanss avaldatakse Eesti Panga koduleheküljel (<http://www.eestipank.info>) 26. juunil 2006 kell 12.

Avaldamisel või tsiteerimisel palume viidata allikale.

Eesti Panga rahvusvaheliste ja avalike suhete osakond